ש"מ חומשו כמותו ש"מ אמר רבא גבי גזל כתיב [1]וחמישיתיו יוסף עליו ותנן [א]נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש הרי זה מוסיף חומש על חומש עד שיתמעט הקרן פחות משוה פרוטה גבי תרומה כתיב [2]איש כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמישיתו עליו ותנן [ב]האוכל תרומה בשוגג משלם קרן וחומש [ג]אחד האוכל ואחד השותה ואחד הסך [ד]אחד תרומה טהורה ואחד תרומה טמאה משלם חומשה [ה]וחומשא דחומשא ואילו גבי מעשר לא מכתב כתיב ולא מיתנא תנא [ו]ולא איבעויי איבעיא לן גבי הקדש כתיב [3]ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף ערכך ותנן [ז]הפודה את הקדשו מוסיף חומש חומשא תנן חומשא דחומשא לא תנן מאי גבי תרומה כתיב ויסף גבי קדש נמי הא כתיב ויסף או דלמא גבי תרומה כתיב ויסף [ח]אי שקלת ליה לוי"ו דויסף ושדית ליה על חמישיתו הוה ליה חמישיתיו גבי הקדש כתיב ויסף חמישית אע"ג דכי שקלת ליה לוי"ו דויסף ושדית ליה על חמישית סוף סוף הוה ליה חמישיתו ותיפוק ליה דהוה ליה הקדש שני ואמר רבי יהושע בן לוי [ט]הקדש ראשון מוסיף חומש על הקדש שני אין מוסיף חומש אמר ליה רב פפי לרבינא הכי אמר רבא [י]חומש כתחילת הקדש דמי מאי הוי עלה אמר רב טביומי משמיה דאביי אמר קרא ויסף חמישית כסף ערכך מקיש חומשו לכסף ערכו מה כסף ערכו מוסיף חומש [כ]אף כסף חומשו נמי מוסיף חומש גופא א"ר יהושע בן לוי על הקדש ראשון מוסיף חומש ועל הקדש שני אין מוסיף חומש אמר [ל]רבא מ"ט דרבי יהושע בן לוי אמר קרא ואם המקדיש יגאל את ביתו המקדיש ולא המתפיס תני תנא קמיה דרבי אלעזר [4]ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך מה בהמה טמאה מיוחדת שתחילתה הקדש וכולה לשמים ומועלין בה אף כל שתחילתה הקדש וכולה לשמים מועלין בה אמר ליה ר' אלעזר לתנא בשלמא כולה לשמים למעוטי קדשים קלים כיון דאית להו לבעלים בגוייהו לית בהו מעילה אלא תחילת הקדש למעוטי מאי תחילת הקדש הוא דאית ביה מעילה סוף הקדש לית ביה מעילה דלמא לענין חומש קאמרת וכרבי יהושע בן לוי אמר ליה אין הכי קאמינא אמר ליה רב אשי לרבינא בהמה טמאה בתחילת הקדש איתא

באמצע

ש"מ חומשו כמותו. דמשתלם פירות ולא מעות: **גבי גזל כתיב.** גבי אשם גזילות כתיב אם גזל וכפר ונשבע לשקר חמישיתיו חמישיות הרבה: **ותנן.** נמי זימנין דאיכא טובא: **נתן לו את הקרן.** לאחר שנשבע והודה ונתחייב קרן וחומש ונשבע לו על החומש שחזר וכפר את החומש ואמר נתתיו לך ונשבע והודה הרי זה מוסיף חומש על חומש שכפר וכן אם חזר ונתן לו חומש ראשון שנשבע עליו וחזר וכפר ונשבע על חומש שני והודה מוסיף חומש על חומש שני וכן לעולם: **עד שיתמעט הקרן.** חומש שהוא מחוייב בכך וחזר וכופרו קרוי קרן. עד שתהא כפירת שבועתו בפחות משוה פרוטה: **גבי תרומה.** אוכל תרומה בשוגג: **כתיב חמישיתו.** דלא משמע אלא חד חומש ואפ"ה תנן בה חומשא דחומשא כגון אם נתן קרן וחומש מן החולין כמשפטו ונעשו התשלומין תרומה וחזר ואכל אותו חומש משלם אותו וחומשו: **ואחד הסך.** שמן של תרומה דסיכה כשתייה ושתייה כאכילה דאמרינן בפ' בתרא [דיומא] (דף עו.) שתייה כאכילה מואכלת לפני ה' וגו') וכתיב ביה תירושך וסיכה כשתייה דכתיב) ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו אבל אם ביערה על ידי דבר אחר אינו משלם חומש דאיש כי יאכל קדש כתיב) פרט למזיק את התרומה על ידי דבר שאינה אכילה): **גבי מעשר.** גבי פדיון מעשר שני דכתיב ביה נמי וחמישיתו יוסף עליו): **לא מכתב כתיב ביה.** משמעות לחמישיות הרבה: **ולא מיתנא תנא ביה.** חומשא דחומשא כגון אם חזר וחילל את החומש הראשון: **ולא איבעויי מיבעיא לן.** אם מוסיף חומש על חומש אם לא דפשיטא לן דלא מוסיף דלא אשכחן ביה רמז בקרא כדאשכחן בתרומה רמז פורתא כדבעינן למימר קמן דבתרומה כתיב ויסף חמישיתו) ולא כתיב יסף כדגבי מעשר ולשון ויסף משמע שתי תוספות יוסיף וחוזר ויוסיף אבל יסף חדא משמע: **גבי הקדש.** הפודה את הקדשו כתיב ואם המקדיש יגאל ויסף חמישית כסף ערכך: הכי גרסינן **ותנן הפודה את הקדשו מוסיף חומש.** ובמתני' דפירקין הוא. ולא גרסינן הנהנה מן ההקדש שוה פרוטה כו' דההיא במעילה קא מיירי וגבי מעילה לא כתיב ויסף אלא יסף ולא כתיב חמישית אלא חמישיתו ואת אשר חטא מן הקדש ישלם וגו'): **מאי.** אם חזר וחילל את החומש מהו שיוסיף חומש מי אמרינן האי דגבי תרומה אע"ג דלא כתיב חמישיתיו תנן בה חומשא דחומשא משום דכתיב ויסף דמשמע שתי תוספות אי טעמא משום משמעותא הוא הכא נמי כתיב ויסף וחייב להוסיף: **או דלמא.** טעמא דתרומה לאו משום משמעותא הוא אלא משום דקיימא לן גורעין ומוסיפין ודורשין) הלכך ויסף דגבי תרומה כי שקלת לה ו' דויסף ותיקרי ביה יסף חמישיתו ושדית ליה בסוף)חמישיתו אתקרי חמישיתיו בשני ווין ונשמע חמישיות הרבה אבל הכא גבי הקדש דלא כתיב אלא חמישית אע"ג דשקלת כו'. ואם תאמר נישדייה באמצע תיבה ונקרי חמישיות כסף ערכך לא אשכחן גורעין ומוסיפין להפסיק את התיבה)אלא או בראשה או בסופה כדאמרינן בסדר יומא (דף מח.) ולקח מדם הפר דם מהפר יקבלנו: **תיפוק ליה כו'.** מאי קמבעיא ליה לרבא תיפוק ליה דאם חזר וחילל את החומש הראשון אין מוסיף חומש דהוה ליה הקדש שני אפילו חזר וחילל קרן עצמו שהתפיס תחת הראשון אין מוסיף חומש: **וא"ר יהושע בן לוי כו'.** ויליף לה מקרא בשמעתא: **חומש כתחלת הקדש דמי.** שהרי מאיליו ניתוסף ולא נתפס תחת הראשון הלכך בעיין מטעם דהקדש שני לא תיפשוט ליה משום הכי מספקא ליה: **המתפיס.** זה תחת הראשון שהשני נתפס בקדושה של אחר ולא מחמת עצמה באה לו: **ואם בבהמה הטמאה.** הוה ליה למכתב ואם בבהמה טמאה כו' ואם בבהמה מאי היא אלא הכי קאמר בהקדשות שהן כבהמה טמאה קאמר לך קרא ויסף חמישיתו): **מה בהמה טמאה תחלתה הקדש.** ולקמיה פריך מי לא משכחת לה נמי שתהא הקדש שני שיתפיסנה לבדק הבית תחת בדק הבית אחר: **וכולה לשמים.** שאין לבעלים בה כלום דסתם הקדש בהמה טמאה לבדק הבית היא: **ומועלין בה.** השתא קס"ד דמעילה ממש קאמר ולא אפשר ליה לאוקומא הכי מדא דקרא לא במעילה משתעי ועוד דאפילו לית גבה כל הני שייכא מעילה לענין הקדש: **דלמא לענין חומש קאמרת.** הך מעילה לאו מעילה ממש קאמר ולא בנהנה מן ההקדש אלא בחומש קאמר ובבא לפדות הקדש קאמר וקרי לחומש מעילה משום דבמעילה נמי שייך חומש ולמעוטי הקדש שני אתא וכדרבי יהושע בן לוי:

באמצע

מוסיף חומש ע' חומש. וא"ת והא לעיל בריש פירקין (דף מח.) בעינן יחד לו כלי או נטל ומזר והפקידו אצלו וי"ל דמ"מ ס"ד כיון שבא מתורת חומש לא מייתי עליה קרבן ואין מוסיף עליה חומש אחר קמ"ל: **ולא** מיתנא תנא. לא כן ולא לאו וא"ת והתנן במסכת מעשר שני (פ"ב מ"ו) סלע של חולין ומעשר שנתערבו מביא בסלע מעות ולא קתני בסלע וחומש מעות אלמא תנן דאין מוסיף חומש על חומש וי"ל דלא חשש להזכיר אותו חומש תדע שהרי על קרן שני מוסיף חומש כדתני בהתודה (מנחות דף פב. ושם) המתפיס מעות מעשר שני בשלמים כשהוא פודה מוסיף ב' חומשין אחד למעשר ואחד לקדש ואפ"ה לא קתני מביא בסלע וחומשו של קרן מעות:

מה כסף ערכו כו'. ומעליו לא מצי דריש כדפרישית לעיל ומכסף ערכו נמי לא מצי מפיק שלא יתחלל על הקרקע דלא אתא אלא לאורויי דכי איתיה לחומש בעולם הוי דינו כמו קרן להוסיף עליו חומש: **הקדש** ומעשר. הפוסיס זה מזה דמעשר אין מוסיף חומש על חומש ועל חלול שני מוסיף חומש כדאמר בהתודה (שם) והקדש הוי איפכא:

בשלמא כולה לשמים למעוטי כו'. דלית בהו מעילה ה"מ למפרך הא קרא במעילה לא משתעי: **דלמא** לענין חומש קאמר. וא"ת הא כבר ממעטינן הקדש שני מן המקדיש ולא מן המתפיס וי"ל דקרא דלעיל איירי במקדיש ביתו והכא איירי בבהמה טמאה דהוי מטלטלין וצריכי ומשום הכי לעיל נמי איצטריך כסף ערכו להוסיף חומש על חומש משום דלא כתיב חמישיתו גבי מקדיש ביתו אע"ג דבקרא דמקדיש בהמה טמאה כתיב ויסף חמישיתו)ותרוייהו באים במקומן): **לענין** חומש קאמרת. פרש"י ומועלי' בה היינו ומוסיף חומש ותימה והלא שלמים אינה כולה לשמים ומוסיף חומש כדאמר בהתודה (שם) וי"ל דבמסקנא דתורת כהנים מרבה אף קדשים קלים והכי איתא

מסורת הש"ס

א) ב"ק קג., ב) פסחים לג: [תרומות פ"ו מ"א], ג) [לקמן נה:], ד) [עי' תוס' מנחות לד: ד"ה לטוטפת], ה) [תמורה ט:], ו) [תמורה ט: ע"ש], ז) [דברים יד], ח) [תהלים קט], ט) [ויקרא כב], י) [מעילה יט.], כ) [ויקרא כז], ל) [ויקרא כב], מ) [ויקרא ה], נ) [יומא מח.], ס) בס"י חמישיתו, ע) [ויקרא כז], פ) ס"א ל"ג.

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה או דלמא וכו' אלא או בראשה או בסופה. עי' סנהדרין דף ד ע"ב תוס' ד"ה לטטפת ומנחות לד ע"ב תוס' ד"ה לטטפת:

◆

מוסף רש"י

נתן לו את הקרן. לאחר שנשבע והודה ונתחייב קרן וחומש נשבע לו שבועה שניה על החומש שנתנו לו והודה (ב"ק קג.). הרי זה מוסיף חומש על חומש. חומשו של חומש, דחומש ראשון נעשה קרן, עד שיתמעט הקרן פחות משוה פרוטה. שאם חזר ונתן לו חומש ראשון ונשבע על השני והודה, משלם חומשו וחומשו של חומש שני וכן לעולם עד שיתמעט הקרן של חומש שלא יספיק לו שיפרעיה (שם קג:). ואחד הסך. דאמרינן בפרק בתרא דיומא (עו:) סיכה כשתיה ושתיה בכלל אכילה, והכא כתיב כי יאכל קודש בשגגה, דאילו גזלה והשליכה לנהר, אפילו בשוגג דלא ידע שהיא תרומה, אינו משלם חומש אלא קרן כשאר מזיק חולין לעלמא, דאמר מר כי יאכל פרט למזיק (פסחים לב.). וחומשא דחומשא. שהתשלומין נעשין תרומה ואם חזר ואכל בשוגג אותו חומש ראשון חוזר ומשלם חומשו עליו (שם). הפודה את הקדשו. ולא של אחרים, המקדיש כתיב (לקמן נה:).

עין משפט
נר מצוה

קטו א מיי' פ"ז מהל' גזילה ואבידה הל' יב סמג עשין עג:
קיז ב מיי' פ"י מהל' תרומות הל' א סמג לאוין רנח:
קיח ג ד מיי' שם הל' ג סמג שם:
קיט ה מיי' שם הל' טו סמג שם:
קכ ו מיי' פ"ה מהל' מעשר שני הל' ג:
קכא ז מיי' פ"ז מהל' ערכין הל' ג סמג עשין קלג:
קכב ח מיי' שם הל' ד:
קכג ט י מיי' פ"א מהל' מעילה הל' ה סמג עשין רי:

◆

תורה אור השלם

1 אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשֶּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשִׁתָיו יֹסֵף עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ: ויקרא ה כד

2 וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא כב יד

3 וְאִם הַמַּקְדִּישׁ יִגְאַל אֶת בֵּיתוֹ וְיָסַף חֲמִישִׁית כֶּסֶף עֶרְכְּךָ עָלָיו וְהָיָה לוֹ: ויקרא כז טו

4 וְאִם בַּבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה וּפָדָה בְעֶרְכֶּךָ וְיָסַף חֲמִשִׁתוֹ עָלָיו וְאִם לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַּר בְּעֶרְכֶּךָ: ויקרא כז כז